

Akutt smertelindring hos gamle pasienter

Skandinavisk Akuttmedisin
22.03.2011

Ulf E. Kongsgaard

Global Year Against Pain in Older Persons

IASP (International Association for the Study of Pain) lanserer hvert år en kampanje som kalles Global Year Against Pain, for å rette oppmerksomhet mot smerteproblemer og for bedre smertebehandling.

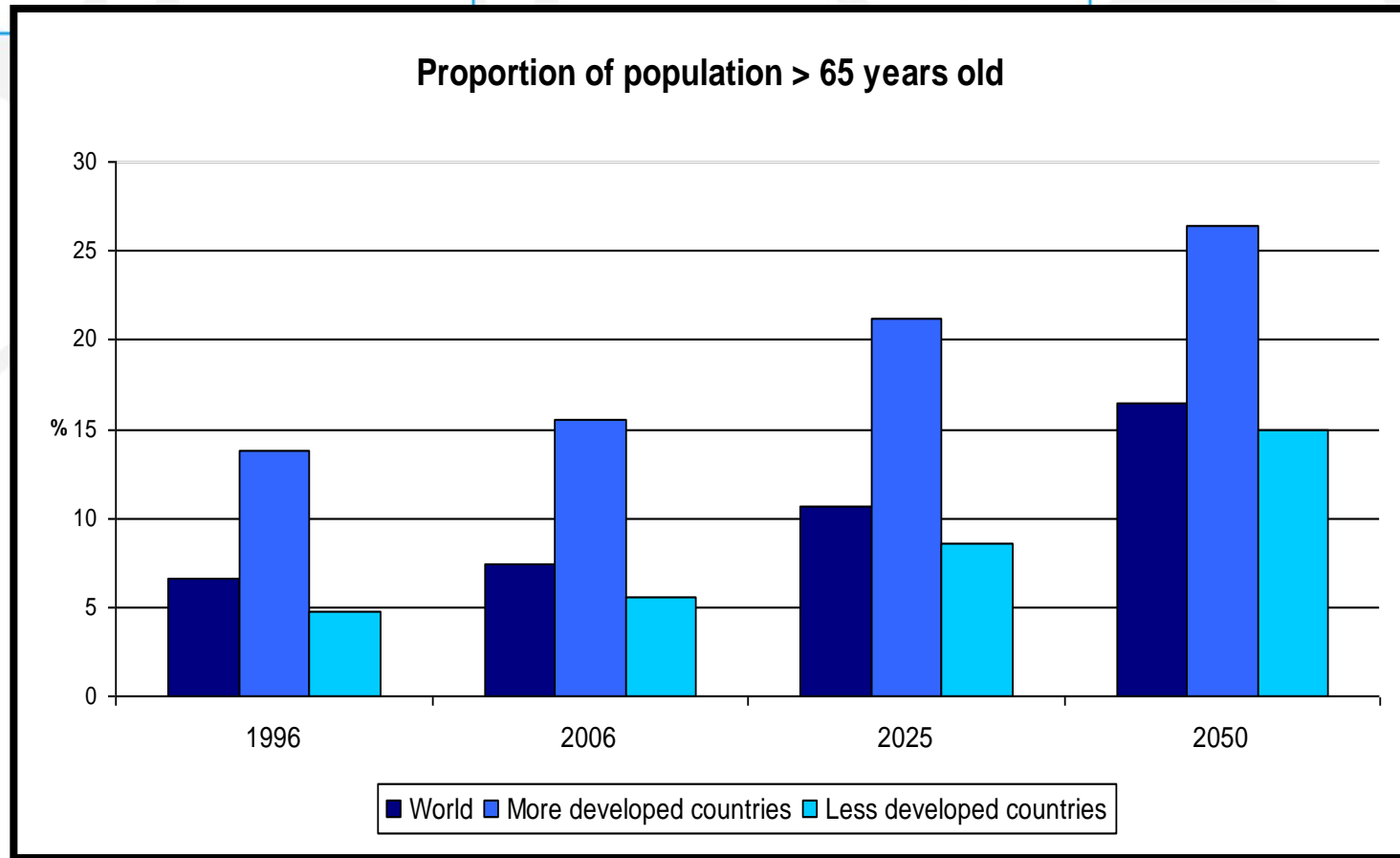
Fra oktober 2006 til oktober 2007 var temaet smerter hos eldre

(fordi dette er et viktig og vanskelig tema)

Endring i alderssammensetning av verdens befolkning

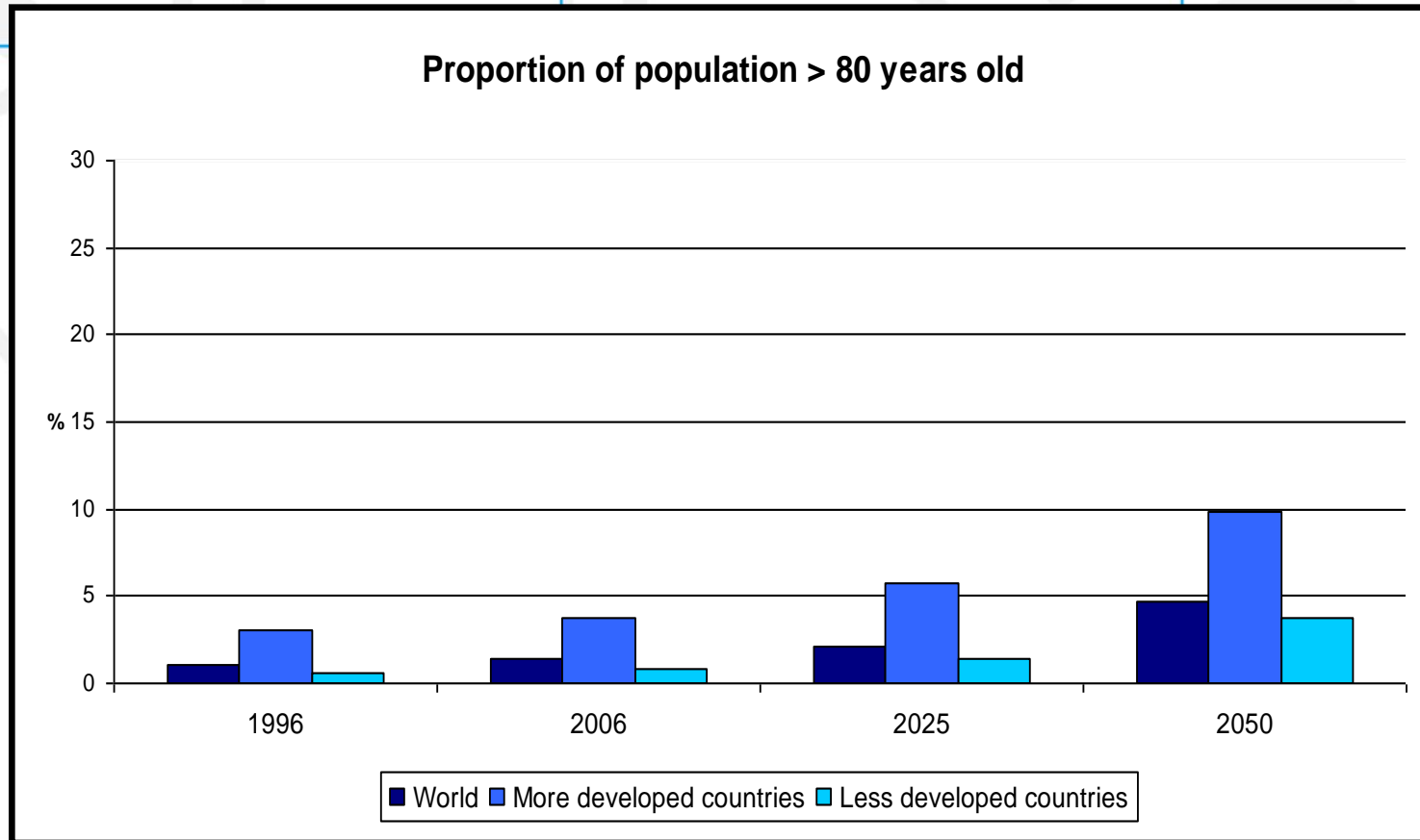
- Andel av verdens befolkning over 65 år vil øke fra 7,4 % til 16,4 % i 2050

Source: U.S. Census Bureau, International Programs Center, International Data Base

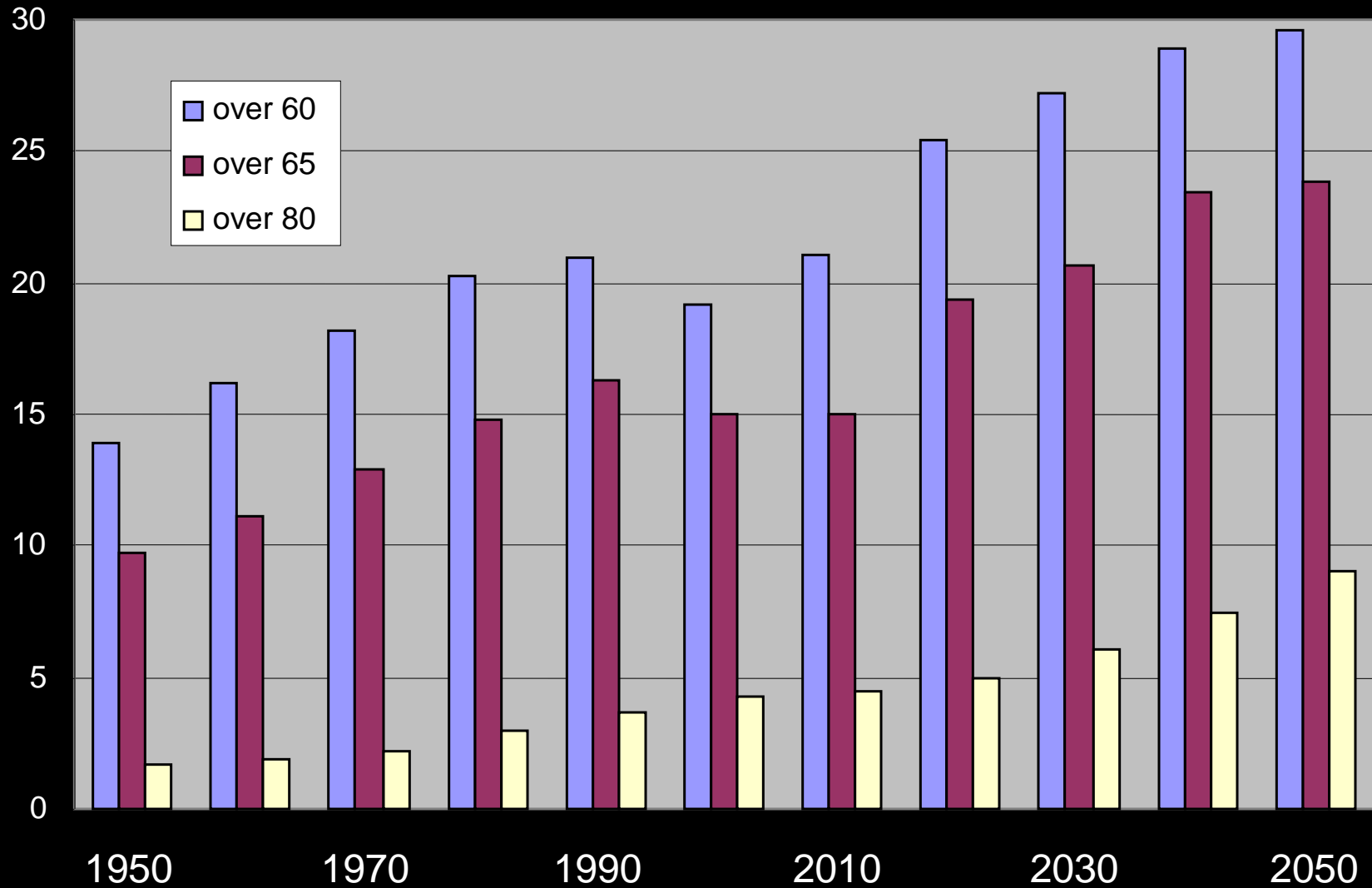
Endring i alderssammensetning av verdens befolkning

- Andel over 80 år vil tredobles

Source: U.S. Census Bureau, International Programs Center, International Data Base

Norges befolkning I alder, %

Eldre og helse “healthy aging”

Nittiåringer er ikke som før

Ungdomspillen?

Tollef Sverdrup (89) var eldste deltaker i årets Birkebeinerrenn.
Aftenposten 20.10.09

Vi er sprekere og kulere som 70-åringar i dag

UNIVERSITETET
I OSLO

Ulf E. Kongsgaard
Akuttklinikken – Oslo universitetssykehus

Tyngdekraften har senket brystkasse, magan, og rumpa.
Men hvorfor har den ikke senket kolesterolet?

Smerter hos eldre er et vanlig problem

- Det mest vanlige symptomet
- 19% av eldre pasienter innlagt på sykehus hadde moderate til sterke smerter
- Symptomet kan bli misforstått
  - Redusert hørsel
  - Demens
- Underrapportert
- Helsepersonell tar Eldres smerteangivelse mindre alvorlig? (særlig hvis mentalt svekket?)

Smerter hos eldre

- Eldre rapporterer mindre smerter enn yngre
    - frykt for innleggelse i sykehus
    - frykt for avvisning
    - oppfatning av at smerter er et uungåelig, normalt fenomen hos eldre
    - at det er uakseptabelt å klage over at man har vondt
  - Kommunikasjonsbegrensninger
    - svekket hørsel, syn eller taleevne
    - kognitiv svikt er vanlige problemer blant eldre, noe som kompliserer rapporteringen av subjektive symptomer
1. Porter FL, Malhotra KM, Wolf CM et al. Dementia and response to pain in the elderly. *Pain* 1996; 68: 413–21
  2. Songe-Møller S, Saltvedt I, Høle JC, et al. Smertemålinger hos eldre med kognitiv svikt. *Tidsskr Nor Lægeforen* nr. 13–14, 2005; 125: 1838–40.
  3. Laake K. *Geriatri i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2003.

Paradoks: økede smerteterskel for moderat smerter - øket følsomhet for sterke og kroniske smerter

Viktig varselsystem er svekket

- Peritonitt
- Tarmobstruksjon
- Pneumoni
- Stumt hjerteinfarkt

} *40 % av pas. > 65 år opplever begrenset smerte*

} *Rammer eldre hyppigere*

1. Gibson SJ. Older people's pain. Pain Clinical Updates 2006; 14: no 3.
2. Edwards RR. I: Gibson SJ, Weiner DK red. Pain in Older Persons. Progress in Pain Research and Management, Vol. 35. Seattle IASP Press, 2005, s 45-65.
3. Gibson SJ. I: Dostrovsky JO, et al. red. Proceedings of the 10th World Congress on Pain, Progress in Pain Research and Management, Vol. 24. Seattle: IASP Press, 2003, s. 767-790.

Analgetikabehandling

- Paracetamol er førstevalg
  - (mild til moderat smerte)
- NSAIDs og cox-2 hemmere bør brukes med stor grad av varsomhet
- Opioider brukes med varsomhet
  - Morfin
  - Ketorax
- Ketamin

Smertelindrende medikamenter - varsomhet

Varsomhet?

Dette betyr ikke at de ikke skal brukes, men dosene justeres og total nytte avveies hos den enkelte pasient.

Smertelindrende medikamenter

- Paracet
  - Som tablett
  - Stikkpille
  - Infusjon
- 1 g x 4 (3)
- I kombinasjon med codein
  - Obs forstoppelse

Smertelindrende medikamenter

- NSAIDs og coxiber
  - Som tablett
  - Stikkpille
  - Injeksjon
- Dosering avhengig av medikament
- Spesielt varsom ved hjertesvikt og ved nyresvikt

Smertelindrende medikamenter

- Opioider
  - Som tablett
  - Stikkpille
  - Injeksjon
- Obs respirasjonshemning
- Obs sedasjon
- Effekt kan reverseres
- Forskjeller når det gjelder opioider?
  - Ulike egenskaper
  - Neppe store forskjeller i klinisk praktisk vedr. akuttsituasjoner

Smertelindrende medikamenter

- Opioider
  - Morfin
  - Ketorax
  - Oxycodon?
  - Kodein
  - Fentanyl?
  - Tramadol?

Unngå i.m. injeksjon hvis mulig

Smertelindrende medikamenter

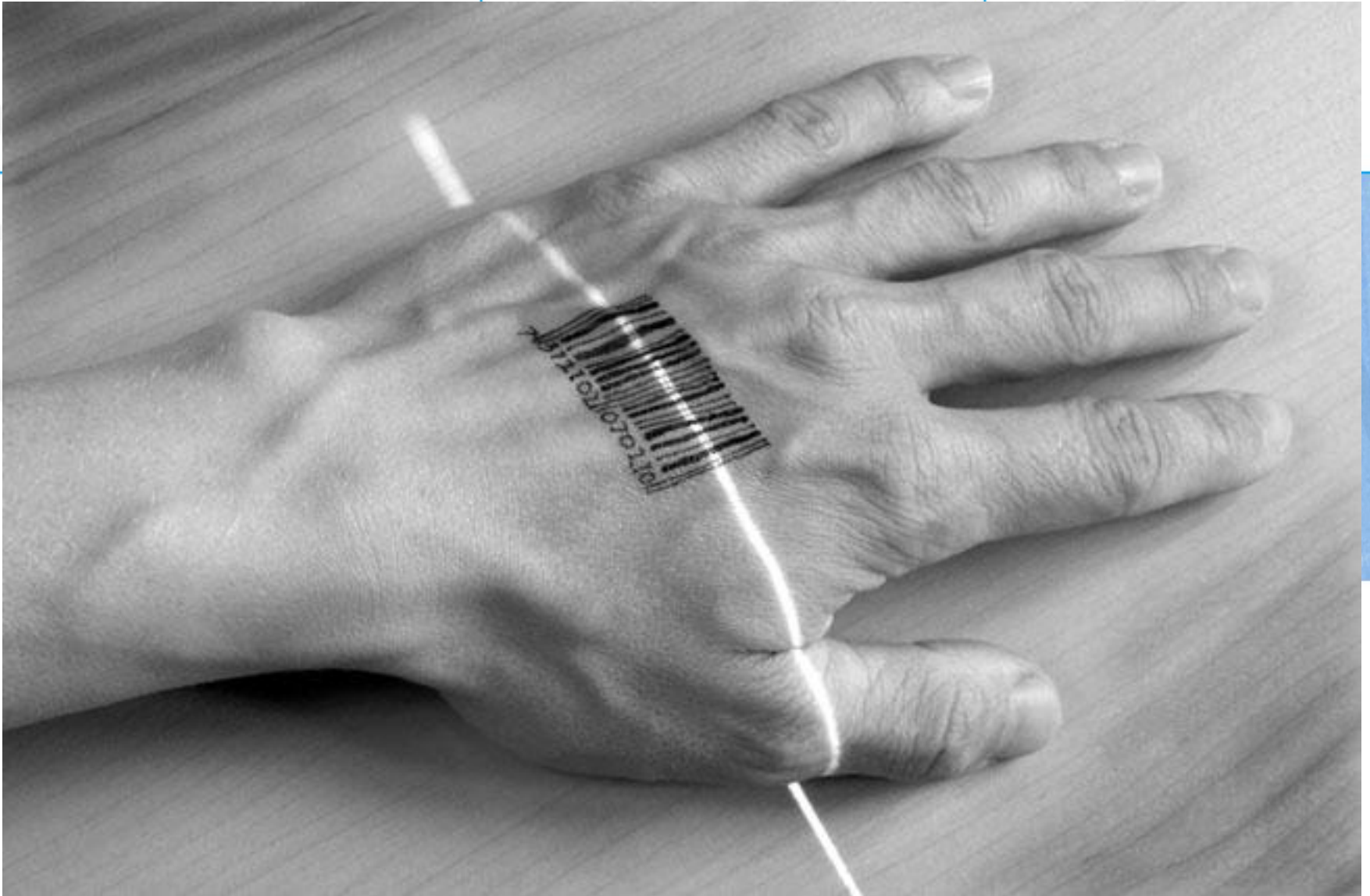
- Opioider – fremtid?
  - Intranasalt?
- NB! Ikke utprøvet i akuttsituasjon hos eldre!
- Ikke registrert til dette formålet!
- Skal ikke brukes på denne indikasjonen!

Smertelindrende medikamenter

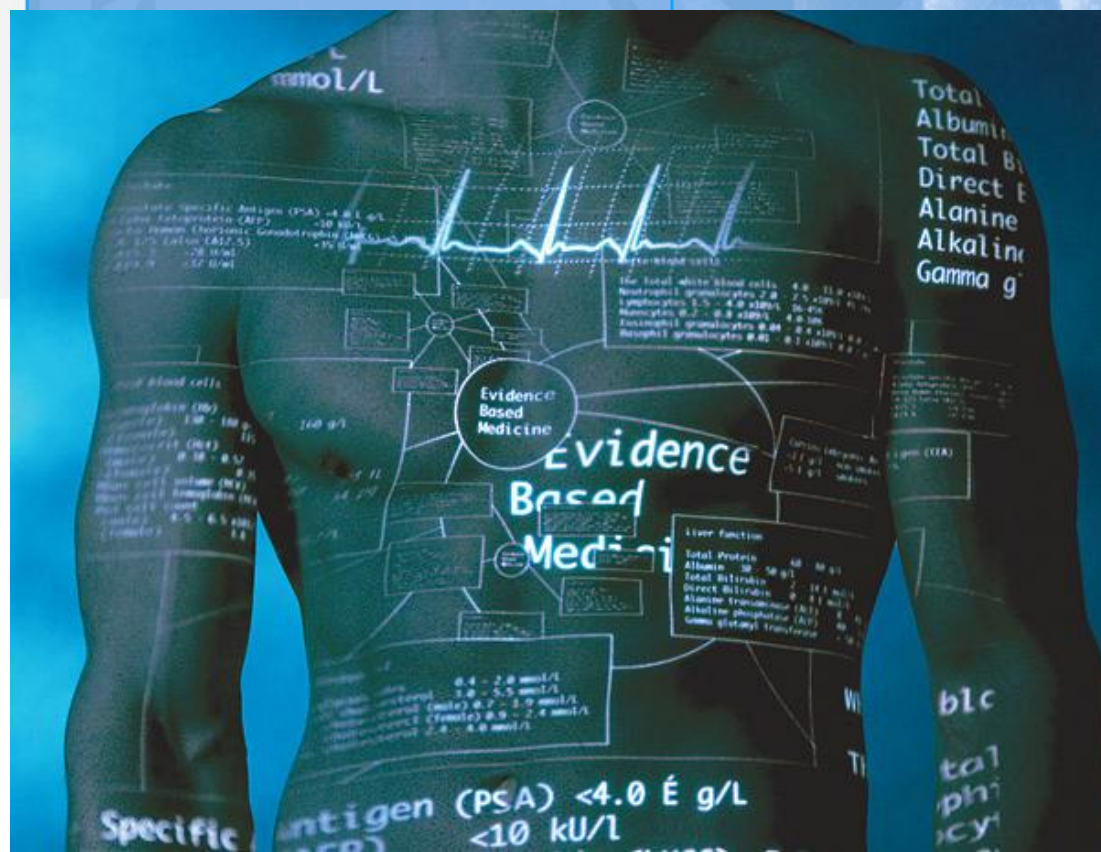
- **Ketamin**
  - i.m. injeksjon
  - i.v. injeksjon
- Kan gi øket blodtrykk
- Kan gi forvirring
- Kan gi sedasjon
- Kan gi øket salivasjon
- Forsiktig ved hjertesvikt
- Forsiktig ved forhøyet intracranielt trykk

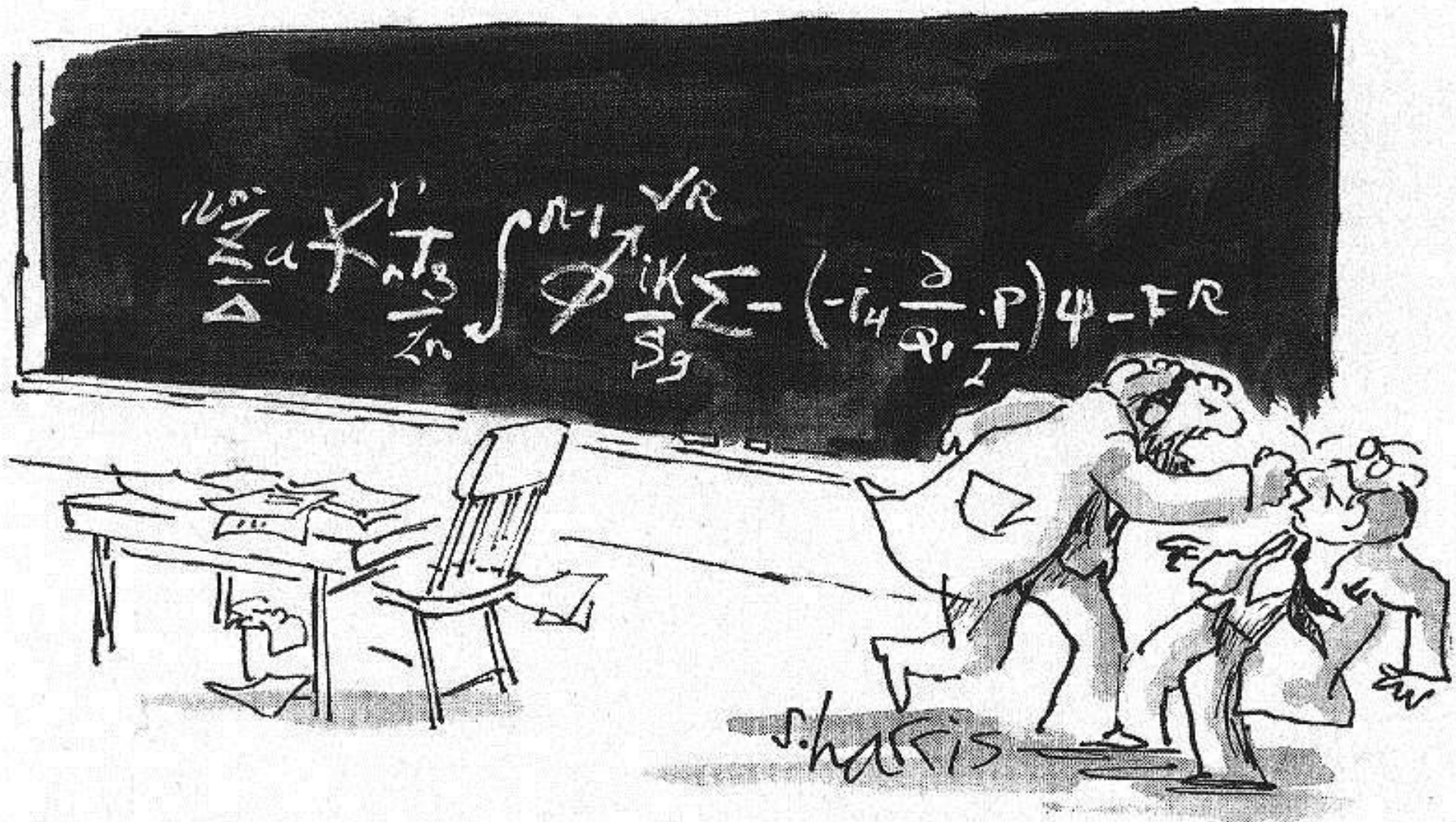

Evidensbasert medisin

Evidensbasert praksis fungerer best
når det finnes evidens!

"YOU WANT PROOF? I'LL GIVE YOU PROOF!!"

Smertebehandling av eldre

Konklusjon

- Valg av behandling:
  - Større påvirkning av andre organer
  - Høyere forekomst av bivirkninger
  - Endret legemiddelomsetning
  - Fare for interaksjoner
  - Polyfarmaci

Det er stort behov for forskning som kan veilede oss i smertebehandling av de eldste pasientene

Akutt smertebehandling av eldre

Konklusjon

- Smerter er et vanlig problem hos eldre
- Atypisk presentasjon av smertebilde
- Stor grad av komorbiditet
- => vanskelig vurdering
- Begrensninger i doseringer
- Forsiktighet med en rekke medikamenter
- Viktig å behandle

“Look at the bright side. It’s nice to know that our sex life doesn’t contribute to global warming.”